

HET HOE EN WAAROM VAN FISCALE VEREENVOUDIGING

Rik Franck

De belastingbrief invullen is voor veel mensen elk jaar weer een mysterie. De brief wordt alsmaar langer en ingewikkelder door de wirwar aan aftrekposten, zowel voor loontrekkenden als voor zelfstandigen. In het huidige systeem moet de belastingplichtige een lijdensweg doorlopen langsheen een aangifte van 765 vakjes waarvan sommige wel, en andere niet ingevuld moeten worden. Bovendien worden die vakjes ook elk jaar weer gewijzigd.

Ondanks alle beloften over vereenvoudiging, werd dit probleem door opeenvolgende regeringen opgebouwd. Zij voorzien immers elk jaar opnieuw in bijkomende “cadeautjes” voor hun achterban, die via de belastingen worden geregeld. Hierdoor is een belastingbrief ontstaan die niet alleen voor de belastingplichtige een lijdensweg is om in te vullen, maar waar ook de controlerende ambtenaar vaak veel tijd aan ‘verliest’. Kostbare tijd die verloren gaat, terwijl ze ingezet zou kunnen worden voor betere en meer controles, daar waar ze nodig zijn.

Daarom wil de auteur terugkeren naar de ‘kern van de belastingen’. Hij pleit ervoor dat er bij een hervorming van de belastingen in de eerste plaats wordt gekeken naar hetgeen niet thuishoort in de belastingen, en beter via andere kanalen wordt geregeld (bijvoorbeeld door een verhoogd kindergeld, premies, ...). Ook een doorgedreven automatisering kan ervoor zorgen dat zowel de belastingplichtige als de controle-ambtenaar zeer veel tijd kunnen besparen.

Motivering

Heel veel mensen slaat de angst om het hart wanneer hun belastingbrief moet worden ingevuld. Nochtans zou dit zeer eenvoudig moeten en kunnen zijn. Hoeveel inkomsten heb ik gehad? Hoeveel onkosten zijn er gemaakt? Hoeveel belastingen moet ik uiteindelijk betalen op wat ik overhoud na dat jaar werken?

Voor de belastingplichtige tot die slotsom komt, moet de belastingplichtige in het huidige systeem een lijdensweg doorlopen langsheen een vierhondervijftigtal vakjes die al dan niet ingevuld moeten worden. Bovendien komen er ieder jaar weer een aantal extra mogelijkheden bij. Ook een nieuw fenomeen komt om de hoek kijken: een maatregel die in jaar 1 geldt, maar wordt uitgesmeerd over 2, 3 of 4 jaar, wat het erg ingewikkeld maakt voor de belastingplichtige waardoor die mogelijks een belastingvermindering misloopt. Maar ook de controlerende ambtenaar wordt overvallen door steeds meer regeltjes en voorwaarden die nagekeken moeten worden.

Liever dan de belastingen te hervormen door de huidige situatie hier en daar wat bij te sturen, zou er beter een nieuw soort aangifte komen die terug naar de kern gaat, en alles schrapt wat strikt gezien niets te maken heeft met belastingen. Deze afgeschafte systemen, veelal steunmaatregelen kunnen perfect op andere, vaak doelmatiger en rechtvaardiger manieren geregeld worden, dus niet langer via de belastingbrief.

Loontrekkenden

Een paar voorbeelden:

- Voor loontrekkenden worden in het huidige systeem veel vragen gesteld over de samenstelling van het gezin. Het aantal kinderen, de eventuele handicap van kinderen, ... Een lange lijst vragen, die in principe niets met de belastingen te maken hebben. Deze zaken kunnen bijvoorbeeld worden geregeld via de kinderbijslag. Hier zijn de samenstelling, de leeftijd enzovoort gekend en kan men door een eventuele verhoging van de kinderbijslag alles regelen.
- Grootouders, ouders kunnen nu ten laste genomen worden mits voorwaarden, maar ook dit heeft op zich niets met belastingen te maken. Dit vak heeft nu al ongeveer vijftig verschillende opties en ook hier komen er

steeds nieuwe mogelijkheden bij (denk maar aan de verschillende vormen van co-ouderschap), die steeds nieuwe regeltjes vereisen. Uiteraard vergt het onderzoek hiernaar zeer veel tijd voor de ambtenaren.

- In het luik 'onroerende goederen' zitten een aantal elementen die juridisch niet evident zijn (recht van opstal, buitenlandse inkomsten, goederen in de Europese Economische ruimte, ...). Begin deze zaken maar eens te onderzoeken als ambtenaar. Dat terwijl hier een belangrijke inkomst, namelijk de huurontvangsten, gewoon niet wordt benut. Zij worden immers bijna niet belast, terwijl dit wel een inkomen is voor sommigen.
- Ook op het vlak van lonen, pensioenen en vervangingsinkomsten kan het een pak eenvoudiger. Alleen al het kluwen van de vervangingsinkomsten zou in principe door de uitbetalende instantie moeten geregeld worden. In het huidige systeem zijn er tientallen uitzonderingen die allemaal op een verschillende wijze belast worden. Denk maar aan de pensioenen met de schier eindeloze regels en tarieven. Het is eenvoudiger om bij de uitbetaling de belasting te heffen (waardoor de aangifte met andere woorden niet meer moet gebeuren).

Over de aftrekken voor levensverzekeringen en hypotheek moet eveneens een grondig debat worden gevoerd. Wat is de relatie tussen de aankoop van een woning en de belastingen? Deze regeling werd enkel in het leven geroepen om een aantal grote spelers in het verleden een bestaanszekerheid te bieden. Met de overheveling van de aftrekken naar de gewesten moeten we durven bekijken of dit nog via belastingen moet worden geregeld. Want ook hier komen er elk jaar nieuwe zaken bij (bijvoorbeeld een huis aangekocht voor 1989, na 2005, ...) en is er geen enkel vooruitzicht op vereenvoudiging. Een andere werkwijze dringt zich dus op.

Ook het volledige Vak IX heeft niets met belastingen te maken, maar is louter een verzameling van zoethoudertjes vanuit de politiek naar de bevolking. Het gaat over aftrekposten voor pwa-diensten, dienstcheques, renovatie van woningen, giften, kinderopvang (in haar meest uitgebreide vorm gaande van naschoolse kinderopvang tot judo- en vioollessen, kampen met scouts of chiro), energiebesparende maatregelen, energiezuinige auto's, verwerven van aandelen en obligaties. Het is enerzijds enorm moeilijk om alles correct in te vullen, waardoor belastingplichtigen verminderingen mislopen waar ze nochtans recht op hebben. Anderzijds is het enorm moeilijk en tijdrovend om te onderzoeken door de ambtenaren.

Het is duidelijk dat een belastingbrief invullen een huzarenstuk is. De voorbeelden zijn legio, een verdere opsomming leidt ons echt te ver. Maar het is duidelijk dat er twee echt grote problemen zijn. Een eerste probleem is dat elke post in principe ook moet worden nagekeken door de ambtenaren, gestaafd met bewijzen ... Daardoor gaat veel kostbare tijd verloren, tijd die anders besteed kan worden (of is dat misschien de (verborgen) bedoeling van de beleidsmakers?). Een ander probleem is dat door dit ingewikkelde systeem mensen vaak een aftrek of korting mislopen, en dikwijls zijn dit de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Hoe is het zo ver gekomen?

De belastingen worden misbruikt door de politiek: wanneer men iets aan de bevolking wil geven, uiteraard bij voorkeur aan de eigen achterban, dan 'geeft' men dit al te vaak via de belastingen. Voordeel is dat men er mee kan uitpakken, maar dat er niet onmiddellijk een weerslag is op de begroting. Een maatregel, bijvoorbeeld de aftrek voor zonnepanelen, wordt aangekondigd in 2010. De regering kan hier onmiddellijk mee uitpakken, maar dit heeft pas zijn uitwerking (dat wil zeggen de kost voor de staat) in het inkomstenjaar 2012 en 2013. Een maatregel die via de belastingen wordt geregeld, belast met andere woorden de toekomstige bestuurders.

Hoe kan het anders ?

Ten eerste, moeten we terug naar de core-business: een ambtenaar moet zich enkel bezig houden met inkomsten en uitgaven. De regimes die nu nog via de belastingen geregeld worden moeten daarom niet afgeschaft worden; indien bewindsvoerders vinden dat ze nuttig zijn, worden ze best op een andere, meer directe wijze toegekend.

Zo kan bijvoorbeeld een gezin met een kind dat een beperking heeft een verhoogd kindergeld krijgen, aangezien men bij de dienst die het kindergeld toekent ook al alle gegevens kent met betrekking tot het kind in kwestie. Ook wat betreft de energiebesparende maatregelen kan dit perfect lopen via een premie bij de aankoop (waarbij de verkoper en producent de garantie geven dat alles voldoet aan de wettelijke bepalingen).

Ten tweede, moeten we gaan voor een vereenvoudiging. 95 % van de gegevens zijn gekend, toch voor wat de loontrekkenden en vervangingsinkomsten betreft. Een doorgedreven automatisering kan er voor zorgen dat tot 80% van de aangiften niet meer moet worden ingediend en/of niet meer moet worden onderzocht. Naast een enorme besparing op materieel vlak (het drukken en versturen van de aangiften), kan het bestaande personeelsbestand hierdoor drastisch geheroriënteerd worden. De mensen die vrijkomen omdat het louter materiële werk quasi wegvalt, kunnen ingezet worden voor andere taken, taken die dichter bij de echte taak van de controle-ambtenaar liggen.

Zelfstandigen

Ook hier moeten we terugkeren naar de core-business. Het aantal mogelijke aftrekken is ook hier uit de hand gelopen (investeringen, aanwerven personeel, jonge werknemers ...). Alles kan nu via de belastingen geregeld worden, liefst zo complex mogelijk. Denk maar aan de regels voor investeringsaftrek waarbij nu een investering tot 10 jaar in mindering kan worden genomen. De meeste van die aftrekken kunnen perfect via premies worden geregeld door diensten die alle nodige gegevens reeds in hun bezit hebben. Denk maar aan een premie voor tewerkstelling of voor bepaalde vormen van investeringen.

Er zijn ook enkele hardnekkige anomalieën die dringend moeten verdwijnen: zo zou een verlies slechts mogen worden gerecupereerd op de toekomstige winsten. In het huidige systeem kan een verlies (nogal dikwijls van mensen met een bijberoep) in mindering gebracht worden van de beroepsinkomsten van de belastingplichtige én van de partner, waardoor misbruiken ontstaan, bijvoorbeeld de recuperatie van de bedrijfsvoorheffing.

Er is ook veel onduidelijkheid omtrent de onkosten die men kan inbrengen. Ook hier dringt een vereenvoudiging zich op, met duidelijke regels waarbij geen uitzonderingen worden toegestaan. Uitzonderingen zijn immers een gevolg van slechte wetgeving!

Bio

Rik Franck heeft jarenlange professionele ervaring bij de dienst controle van de belastingen.